



75

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

Изх. № 11-03-103

София, 16.05.2011 г.

Да се
решават за
Конституционен съд
16.V.2011

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 6/2011 г.

Относно: Искане на 58 народни представители от 41-вото Народно събрание за установяване на противоконституционност и на несъответствие с общопризнати норми на международното право и международните договори, по които Република България е страна, на отделни разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт и на отделни разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

На основание чл. 149, ал. 1, т. 2 и т. 4 във връзка с чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Република България 58 народни представители от 41-вото Народно събрание са сезирали Конституционния съд с искане да бъдат обявени за противоконституционни и в несъответствие с общопризнатите норми на международното право и международните договори, по които България е страна, отделни разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (ЗИДЗСВ) и отделни разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс (ЗИДНПК), касаещи

създаването на специализиран наказателен съд, неговата структура, подведомственост и производството пред него. Предмет на оспорване са още и чл. 26а; чл. 35, ал. 3; чл. 42, ал. 2 и ал. 3; чл. 50; чл. 75; чл. 194в; чл. 209 а; чл. 171, ал. 1 от ЗСВ и § 126, § 130, § 136 от ПЗР на ЗИДЗСВ.

В искането се твърди, че създаденият специализиран наказателен съд по същността си е извънреден съд, който е недопустим съгласно чл. 119, ал. 3 от Конституцията и е в противоречие с принципите на демократичната и правова държава, с чл. 4, ал. 1; чл. 6, ал. 2; чл. 8; чл. 31; чл. 117, ал. 2 и чл. 119, ал. 1 и ал. 3 от основния закон, както и с международните договори, по които България е страна. Вносителите на искането считат, че изискването членовете на Висшия съдебен съвет (ВСС) да получават достъп до класифицирана информация противоречи на принципите на демократичната и правова държава, на чл. 4, ал. 1, чл. 8, чл. 129 и чл. 130 от Конституцията. Излагат се твърдения още, че възможността, предвидена в чл. 35, ал. 3 от ЗСВ, с решение на ВСС да бъде отстранен от участие при гласуване член на съвета, който има пряк или косвен интерес от решаването на конкретния въпрос, надхвърля конституционната рамка. На следващо място, според вносителите на искането новите изисквания за заемане на длъжностите „главен инспектор” и „инспектор” в Инспектората към ВСС противоречат на принципите на демократичната и правова държава, на чл. 4, ал. 1; чл. 6 и чл. 132 от Конституцията. Оспорва се и въведеното с чл. 171, ал. 1 от ЗСВ явно гласуване на членовете на ВСС при избор на административен ръководител и заместниците му като противоречащо на чл. 131 от основния закон. В искането се излагат твърдения и относно противоконституционността на чл. 75; чл. 194в; чл. 209а от ЗСВ и § 126 и § 130 от ПЗР на ЗИДЗСВ, регламентиращи правомощието на ВСС да издава наредби, които се обнародват в Държавен вестник. На последно място, вносителите на искането считат, че § 136 във връзка с § 20, т. 2 от ЗИДЗСВ въвежда конституционно недопустимо обратно действие на закона и противоречи на чл. 5, ал. 5 от Конституцията.

С Определение от 12.04.2011г. по конституционно дело № 6/2011г. Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество искането на 58 народни представители от 41-вото Народно събрание за установяване на противоконституционност и на несъответствие с общопризнати норми на международното право и международните договори, по които България е страна, на отделни разпоредби от ЗИДЗСВ и на отделни разпоредби от ЗИДНПК и е конституирал министъра на финансите като заинтересована страна по делото.

С оглед предоставената ми възможност и в определения от Вас срок изразявам становище, че искането на народните представители е неоснователно по следните съображения:

Относно противоконституционността на създаването на специализиран наказателен съд и противоречието му с общопризнати норми на международното право и международните договори, по които България е страна

Със ЗИДЗСВ са създадени апелативен специализиран съд, специализиран наказателен съд, апелативна специализирана прокуратура, специализирана прокуратура и следствен отдел в нея, а със ЗИДНПК са създадени особени правила за разглеждане на дела, подсъдни на специализираните наказателни съдилища. Вносителите на искането излагат твърдения, че въпреки наименованието им, новите специализирани звена в структурата на съдебната власт, всъщност представляват извънредни правораздавателни органи, които са забранени от Конституцията. Съгласно чл. 119 от основния закон правораздаването се осъществява само от съдилища – било от съдилищата, изброени в ал. 1 на този член, било от особени (специализирани) съдилища съобразно ал. 2 на чл. 119 (в този смисъл *Решение № 22 от 24.09.1998 г. на КС на РБ по конституционно дело № 18/98 г.*). От друга страна понятията “специализирани съдилища” и “извънредни съдилища” нито са дефинирани в основния закон, нито са били обект на тълкуване от Конституционния съд. Въпросът не е бил предмет на изследвания или дискусии и в правната доктрина и практика. Концепцията за извънреден съд предполага създаването на институция, извън установения ред, със специални правомощия и функции. Частично темата е засегната в *Решение № 4 от 11.03.1998 г. на КС на РБ по конституционно дело № 16/97 г.*, видно от което характерни за извънредния съд са ограниченият по време мандат и действието за определен период, успоредно със съществуващите правосъдни органи в страната.

Преценката дали новосъздадените структури в организацията на съдебната власт в правната си същност представляват специализирани или извънредни съдилища следва да се направи с оглед следните критерии: законова регламентация, независимост на назначените в тях магистрати от изпълнителната и законодателната власт, компетентност и безпристрастност при решаване на делата, и съответствие на процедурите в тези съдилища на процесуалните гаранции за справедлив процес.

Съгласно чл. 119, ал. 2 от Конституцията специализирани съдилища могат да се създават само със закон. Следователно основният закон определя ранга на нормативния акт, посредством който може да бъде реализирана възможността за установяване на особени съдилища. Специализираният наказателен съд и специализираният апелативен съд са регламентирани в ЗСВ и съгласно чл. 61 от ЗСВ са част от системата на съдебната власт. Видно от чл. 126, ал. 1 от Конституцията структурата на прокуратурата е в съответствие с

тази на съдилищата и в ЗСВ са установени специализирана прокуратура, апелативна специализирана прокуратура и следствен отдел в специализираната прокуратура.

Специализираният наказателен съд е с ранг на окръжен съд и неговата компетентност е изчерпателно уредена в чл. 411а от НПК. Напълно неоснователно е твърдението на вносителите на искането, че престъпленията, подсъдни на особения съд са произволно подбрани. Задълбоченият анализ на процесуалната разпоредба води до извода, че на специализирания наказателен съд като първа инстанция са подсъдни дела за престъпления с квалифициращ признак от обективна страна деянието да е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, или деянието да е извършено от лице, което се занимава с охранителна дейност, от служител в организация, която извършва охранителна или застрахователна дейност, от лице, което действа по поръчка на такава организация или се представя, че действа по такава поръчка, от лице от състава на Министерството на вътрешните работи или се представя за такова. Това са престъпления, които предполагат предварително организирано противоправно сдружение и общност на умиъла на участниците в него. Разследването и доказването на тези обстоятелства изискват професионален опит и специализация в наказателноправната материя. С оглед изложеното, считам, че избраният от законодателя подход не е произволен и не противоречи на основни конституционни принципи. Обединяващият елемент – общият квалифициращ признак, предполага по-тежки по своя характер престъпления. Извън сферата на преценката за конституционосъобразност е съпоставката на възможните критерии – с оглед на вида и тежестта на престъпленията или с оглед на вида и размера на конкретно наложеното наказание, щом като възприетият подход не противоречи на основния закон. Предвид динамиката на обществените отношения и променливите социално-икономически условия, Конституцията предоставя възможност да бъдат създавани специализирани съдилища, необходимостта от които е изцяло въпрос на законодателна преценка. Водещият мотив при вземане на решението за въвеждане на такава институция е преценката, че действащата съдебна система не е в състояние да се справи с усложнената престъпна дейност и че е належащо предприемането на бързи действия в тази насока, с които да се постигне, от една страна, участието на квалифицирани кадри със специализирани познания в материята, а от друга – разтоварването на останалата част от системата. Стесняването на компетентността на общите съдилища има за последица освобождаването им от прекомерна натовареност и позволява по-пълноценно да изпълняват функциите си. Чрез специализацията се очаква да се повиши ефективността и ефикасността на правораздавателната дейност, като се създаде възможност за образуване, разглеждане и решаване на наказателните дела в разумни

срокове. В тази връзка следва да се вземе предвид задължението на Република България, което кореспондира на правото на разглеждане на делата в разумен срок, регламентирано в чл. 6, т. 1, изр. 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС) и чл. 14, т. 1, изр. 1 от Международния пакт за граждански и политически права (МПГПП), да вземе необходимите правни и организационни мерки за практическото му реализиране. С оглед изложеното, считам, че въвеждането на специализираните структури в системата на съдебната власт е изцяло в съответствие не само с конституционните, но и с принципите на международното наказателно право.

На следващо място, за да попада в конституционно установената рамка, специализираният наказателен съд следва да бъде като всеки друг съд, съставен от професионалисти, които са арбитри в едно спорно наказателно производство. Видно от глава девета от ЗСВ съдиите, прокурорите и следователите в специализираните съдилища и прокуратури се избират, назначават, повишават, понижават, преместват и освобождават от длъжност при същите условия и ред, както и магистратите от съответните организационни звена на съдебната система. За тях са изцяло относими общите правила, уредени в ЗСВ, с някои специфики, отразяващи особеностите на тези нови структури както например предвидените завишени изисквания относно професионалния им стаж. Съгласно *Решение № 9 от 30.09.1994 г. на КС на РБ по конституционно дело № 11/94 г.* изискването за специален юридически стаж в рамките на изискуемия общ юридически стаж за заемане на определени съдийски, прокурорски и следователски длъжности е свързано с придобиването на по-висока професионална подготовка, необходима за тези длъжности. Въвеждането на такъв критерий е предоставено изцяло на законодателна преценка (чл. 133 от Конституцията) като същевременно не е в нарушение на чл. 6, ал. 2 от основния закон, тъй като признакът професионализъм не е между изчерпателно изброените в конституционния текст социални признаци за недопускане на ограничение на правата. Видно от изложеното, в съответствие с изискванията на Конституцията и международното право, независимостта, безпристрастността и високите професионални качества на магистратите от специализираните структури са законово гарантирани, така както и на съдиите, прокурорите и следователите от общите съдилища.

Общите съдоустройствени правила предвиждат в случаите, определени със закон, в състава на съда, който разглежда делото като първа инстанция, да участват и съдебни заседатели, които имат еднакви права и задължения със съдиите. Участието на съдебни заседатели в осъществяването на правосъдието е една от най-важните форми на проявление на народния суверенитет и се разглежда като черта, иманентно присъща на всяка правова

държава. Съгласно чл. 68 от ЗСВ, предложения за съдебни заседатели се правят от Общинските съвети, които се намират в съдебния район на съответния съд, а за съдебните заседатели за специализирания наказателен съд – от Столичния общински съвет. Аргументите на вносителите на искането, че това са политически назначения е напълно неоснователно и нелогично, не само, защото такава е общата практика в организацията и реализирането на общественото участие в съдебната система, но и защото крайното решение за избор на конкретни лица за съдебни заседатели принадлежи на общите събрания на съдиите от съответния горестоящ съд. Изложените съображения за безпристрастност на съда и политическа намеса в правораздавателната дейност са относими и важими не само за специализирания наказателен съд, но и за всички съдилища в България.

По повод твърденията, изложени в искането, че специализираният наказателен съд не е в състояние да разглежда обективно подсъдните нему дела, тъй като разследващите полицаи се назначават със заповед на министъра на вътрешните работи, трябва да се вземат предвид общите положения на наказателния процес и по-конкретно чл. 52 от НПК. Съгласно цитираната разпоредба наред със следователите, разследващи органи са и служителите от Министерството на вътрешните работи, назначени на длъжност „разследващ полицай” и полицейските органи в Министерството на вътрешните работи – в случаите, предвидени в НПК. Същите се назначават, повишават, понижават и освобождават от длъжност от министъра на вътрешните работи по реда на Закона за министерството на вътрешните работи. Следователно заложената установка за специализираните структури не се различава от общата. От друга страна няма каквато и да било разлика между процесуалното положение и правомощията на следователите и разследващите полицаи в качеството им на разследващи органи. Те са длъжни да взимат всички мерки за законосъобразното извършване на разследването и да събират всички необходими доказателства за разкриване на обективната истина (чл. 203 от НПК). При осъществяване на правомощията си разследващите органи се ръководят от закона, вътрешното си убеждение и указанията на прокурора, и в този смисъл те разполагат с известна оперативна самостоятелност.

Установеният в чл. 117, ал. 2 от Конституцията и в чл. 10 от НПК принцип за независимост на органите на съдебната власт изключва каквато и да било външна намеса в работата им. Тази самостоятелност, обаче, не е и няма как да бъде безусловна. Няма работеща конституционна система, която да предвижда и осигурява абсолютна независимост на трите власти. Модерният конституционализъм изисква динамичното равновесие на властите да се постига чрез сътрудничество и взаимодействие между тях като конституционна гаранция за осъществяване на основната функция на съдебната власт –

защитата на правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата. Независимостта на съдебната власт и по точно на съдите, прокурорите и разследващите органи се гарантира от това, че те се подчинява само на закона при вземане на решения и свободно изграждат своето вътрешно убеждение, а актовете, постановени от съд, могат да бъдат отменяни само от по-горен съд, т.е. от съдебната власт, но не от друга власт (*Решение № 6 от 22.04.1993 г. на КС на РБ по конституционно дело № 4/93 г.*).

Квалифицирането на новосъздадените структури като извънредни или специализирани зависи от степента на реализиране на правото на справедлив процес, посредством законово предвидени гаранции за прилагането му. По същността си правото на справедлив процес представлява предоставена и осигурена от закона възможност на гражданите, които защитават свои материални права и законни интереси, активно да участват в наказателния процес. Правото на справедлив процес е диспозитивно публично право – упражнява се само по волята на неговия носител и обслужва обществения интерес от установяване на обективната истина по съдебните дела. Правото на справедлив съдебен процес е сложно право, тъй като се изразява и проявява чрез предоставяне на широк обем от процесуални права (чл. 55, чл. 75, чл. 79, чл. 84, чл. 87 от НПК). То е възможност за участие в процеса, която се установява или осигурява от процесуално закрепени гаранции. В общия случай производствата в извънредните съдилища предвиждат много по-малко гаранции за справедлив процес, отколкото общите. По отношение на новосъздадения специализиран наказателен съд изрично в чл. 411а от НПК е предвидено, че доколкото няма особени правила се прилагат общите такива. Видно от особените процесуални разпоредби отклоненията от общите правила се отнасят единствено до компетентността, установените по-кратки срокове в досъдебната и съдебната фаза на наказателния процес и задължителното присъствие на участниците в производството. Родовата, местната и функционалната подсъдност не са предмет на конституционна регламентация, следователно подведомствеността на специализирания наказателен съд е предоставена изцяло на преценката на законодателя. От друга страна чл. 411б от НПК предвижда като касационна инстанция по делата, подсъдни на специализирания съд, да действа ВКС, което е в съответствие с чл. 124 от Конституцията, съгласно който ВКС осъществява съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите от всички съдилища, в това число и специализираните такива. Правомощието на ВКС е форма за реализиране на заложените в основния закон принципи на правовата държава и на равенството на гражданите пред закона (чл. 4 и чл. 6, ал. 2 от Конституцията).

Съкращаването на сроковете в наказателното производство пред специализираните структури е изцяло съобразено със задължението на Република България за организационно обезпечаване на разглеждането на делата в разумни срокове, като в същото време са предоставени всички гаранции за провеждане на справедлив и безпристрастен процес.

Относно задължителното явяване в съдебното заседание на участниците в процеса, независимо от призоваването им пред други съдилища или органи на досъдебното производство, следва да бъдат взети предвид съображения, със значение на процесуални ценности, каквито са бързината на правораздаването, процесуалната дисциплина и процесуалната икономия. Използваният от законодателя подход е обусловен от многообразие от възможни фактори, които биха могли да създадат опасност от отлагане на делото, като например фактическа и правна сложност на спора, голям брой обвиняеми и други участници в производството, необходимост да се изпълняват съдебни поръчки и да се получава документация от чужбина и т.н. Регламентираното задължение за присъствие в съдебното заседание не създава друг алтернативен ред за разглеждане на наказателното дело и е насочено към обезпечаване на своевременното приключване на производството (в този смисъл *Решение № 10 от 28.09.2010 г. на КС по конституционно дело № 10/2010 г.*).

В искането е направено напълно необоснованото заключение, че особените правила за разглеждане на дела, подсъдни на специализираните наказателни съдилища са извънредни правила. Глава пета от НПК е наименована „Особени правила” и съдържа процесуални предписания, които или предвиждат допълнителни гаранции и институти (особени правила за разглеждане на дела срещу непълнолетни), или редуцират процесуални институти (бързо производство, незабавно производство, съкратено съдебно следствие, освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, решаване на делото по споразумение), или уреждат алтернатива на съществуващите процесуални норми (особени правила за разглеждане на делата от военни съдилища), като това не ги прави извънредни. Особените правила за разглеждане на делата от специализираните съдилища в еднаква степен с общите гарантират неприкосновеността на личността, тъй като не предвиждат отклонения в тази насока и осигуряват спазването на принципа за законоустановеност на принудата. Препращането към общите правила се отнася и за другия основополагащ принцип на наказателния процес, а именно презумпцията за невинност (чл. 31, ал. 3 от Конституцията).

По отношение даването на предварително разрешение за използване на СРС от председателя на специализирания наказателен съд, следва да се отбележи, че оспорената

63

разпоредба на чл. 174, ал. 3 от НПК не въвежда нова, непозната на наказателния процес възможност, а единствено посочва органа, който може да я осъществява аналогично на ал. 1 и ал. 2 на същия член.

С оглед гореизложеното, считам, че създаването на специализиран наказателен съд, специализиран апелативен съд, специализирана прокуратура, специализирана апелативна прокуратура и специализиран следствен отдел не противоречи на Конституцията или на общопризнати норми на международното право и международните договори, по които България е страна, тъй като законодателят е предвидил всички необходими гаранции за обезпечаване своевременното провеждане на безпристрастно, компетентно и справедливо наказателно производство пред специализираните структури в организацията на съдебната власт.

Относно противоречието на чл. 26а от ЗСВ (§ 4 от ЗИДЗСВ) с чл. 4 ал. 1, чл. 8 и чл. 129-130 от Конституцията.

Според разпоредбата на чл. 26а, ал. 2 от ЗСВ член на ВСС, който не притежава разрешение за достъп до класифицирана информация, не участва в заседанията, когато се обсъждат материали и документи, съдържащи такава информация и не се запознава с тях. Следователно, съответният член на ВСС, на когото е отказан достъп до класифицирана информация, не губи своето качество, а само се отстранява при относимите към тази информация обсъждания.

Статутът на ВСС се урежда в Конституцията, а ЗСВ регламентира организацията и дейността на работа му. По въпроса за достъпа до класифицирана информация на членовете на ВСС е валиден още един нормативен акт и това е Законът за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ). Съгласно разпоредбата на чл. 36 от ЗЗКИ, никое лице няма право на достъп до класифицирана информация единствено по силата на своето служебно положение, с изключение на случаите по чл. 39 от същия закон. В текста на чл. 39 от ЗЗКИ изрично са изброени други длъжности, включително съдийски, прокурорски и следователски, но не са посочени членовете на ВСС. Съдиите, прокурорите и следователите имат право на достъп до класифицирана информация, но единствено във връзка с разследване на конкретни дела. С придобиване качеството на членове на ВСС, последните губят магистратските си функции и следователно нямат право да боравят с такава информация. ВСС е постоянно действащ управленски орган на съдебната система и не се занимава с разследване на дела, поради което и осигуряването на достъп до класифицирана информация на членовете на ВСС не следва да бъде в чл. 39 от ЗЗКИ, а в устройствения закон на съдебната власт. При възникнала

64

необходимост членовете на ВСС да работят с класифицирана информация, в ЗСВ следва да бъде определен редът, по който ще става това.

Напълно неоснователно е твърдението на вносителите на искането, че даването на разрешение за достъп до класифицирана информация на членовете на ВСС е недопустимо вмешателство на органите на изпълнителната власт в работата на съдебната система. Самият Конституционен съд е имал повод да се произнесе във връзка с разделението на властите и взаимодействието между тях. В тази насока е Решение № 6 от 1993 г. по к. д. № 4 от 1993 г., според което „Правното и политическото съдържание на термина „разделение на властите“ се състои в това, че държавната власт има три основни сфери на проявление, възложени на три основни системи от органи, които са относително независими един от друг и функционират в определена взаимна връзка. Става дума за трите основни функции на държавната власт, т.е. разграничаване компетентността между трите групи органи, а не някакво тривластие, изключено в управлението на съвременната държава... Научното обяснение изисква да се държи сметка и за това, че няма „китайска стена“ между различните власти, че те взаимодействат помежду си и че в последна сметка са прояви на единната държавна власт и суверенитет. Тази е идеята, вложена в чл. 8 от Конституцията...”

Разделението на властите се характеризира с отчетливо, но в крайна сметка не безусловно разделение. Властите са независими една от друга, но не са самостоятелни, защото функционирането им една без друга е невъзможно.

С оглед изложеното, относно необходимостта от разрешение за достъп до класифицирана информация на членовете на ВСС, считам, че искането на групата народни представители за обявяване на противоконституционност на чл. 26а от ЗСВ е неоснователно.

Относно противоречието на чл. 35, ал. 3 от ЗСВ (§ 8 от ЗИДЗСВ) с чл. 4 ал. 1, чл. 8 и чл. 129-130 от Конституцията

Съгласно разпоредбата на чл. 35 от ЗСВ, член на ВСС няма право да участва в гласуването на решение, което се отнася лично до него или до негов съпруг или роднина по права линия, по сребрена линия до четвърта степен и по сватовство до трета степен, или ако са налице други обстоятелства, които пораждат съмнение в неговата безпристрастност. В случаите по ал. 1 членът на ВСС се отстранява сам, не по-късно от 24 часа преди провеждането на съответното заседание, като обявява обстоятелствата, наложили отстраняването. Ако по уважителни причини не се е запознал с дневния ред за заседанието, членът на ВСС може да се отстрани и на самото заседание (ал. 2).

Следва да се отбележи, че едва когато при съществуването на достатъчно данни за наличието на обстоятелствата по ал. 1 и липса на самоотвод от страна на члена на ВСС, Комисията по установяване и предотвратяване на конфликт на интереси изготвя доклад. В случай, че докладът установява наличие на факти, пораждащи съмнение относно безпристрастността му, членът на ВСС се отстранява по решение на съвета, като се обявяват обстоятелствата, наложили отстраняването. Видно от изложеното, законово регламентираната процедура създава гаранция за обективното осъществяване на дейността на ВСС, като същевременно отстраняването на негов член не може да бъде извършено произволно, а само в изрично предвидените случаи.

С оглед изложеното, считам за неоснователно искането на групата народни представители в частта, с която се поддържа, че чл. 35, ал. 3 от ЗСВ е в противоречие с чл. 4, ал. 1, чл. 8 и чл. 129-130 от Конституцията.

Относно противоречието на чл. 42 и чл. 50 от ЗСВ (§ 13 и § 14 от ЗИДЗСВ) с чл. 4 ал. 1, чл. 6 и чл. 132а от Конституцията

Вносителите основават твърдението си главно на чл. 132а от основния закон, но конституционната разпоредба не е аргумент за уважаването му, а за неговото отхвърляне. Това е така, защото ал. 10 на същия член предвижда, че условията и редът за избиране и освобождаване на главния инспектор и на инспекторите, както и организацията и дейността на Инспектората се уреждат със закон. Доколкото Конституцията предоставя на законодателя да уреди условията и реда за избиране на главния инспектор и на инспекторите, а това включва и изискванията за заемане на тези длъжности, то чл. 42 и чл. 50 от ЗСВ са напълно в съответствие с основния закон.

Инспекторатът е органът, който осъществява контрола върху административната дейност на съдилищата, прокуратурите и следствените органи, което предполага лицето, избрано за главен инспектор да бъде действащ магистрат към момента на избора. Горното се налага предвид факта, че същото следва да има своя морална и професионална тежест сред магистратите. Същевременно, главният инспектор трябва да има практическите съвременни познания за процеса. Увеличаването на изискванията към главния инспектор е гаранция за това, че същият ще е в състояние компетентно и професионално да изпълнява функциите си и едновременно с това да въздейства респектиращо сред магистратите. Представените доводи са обосновали и наложили изискването за ръководител на Инспектората да бъде избрано лице измежду действащите магистрати. С оглед изложеното, считам, че възприетият законодателен подход не е дискриминационен, а цели по-ефективното осъществяване на

66

правомоцията на главния инспектор. Законното изискване се отнася за момента на избора на тази длъжност, като няма пречка преди това лицето да е упражнявало и друга юридическа професия, стига да има необходимия професионален стаж.

Инспекторите, които също са натоварени с изключително отговорни функции, могат да бъдат избрани измежду всички видове юридически професии, стига да отговарят на изискванията за специален стаж, съгласно ал. 3 на чл. 42 от ЗСВ.

В тази връзка следва да се вземе предвид Решение № 9 от 30.IX.1994 г. на КС на РБ по конституционно дело № 11/94 г., според което *“Законът за съдебната власт е приет на основание чл. 133 от Конституцията. Тази конституционна норма изрично разпорежда, че организацията и дейността на ВСС, на съдилищата, на прокурорските и на следствените органи, статутът на съдиите, прокурорите и следователите, както и условията и редът за тяхното назначаване и освобождаване от длъжност се уреждат със закон. Разпоредбите на закона разбира се не могат да нарушават конституционни норми и принципи... Изискването за специален юридически стаж в рамките на изискуемия общ юридически стаж за заемане на по-висши съдийски, прокурорски и следователски длъжности е свързано с придобиването на по-висока професионална подготовка, необходима за тези длъжности. Това изискване е подход и критерий на законодателя за висок професионализъм. Това е неговата преценка. Възможно е да има по-добър подход и по-точен критерий от друго гледище, но това е въпрос на целесъобразност, а не на конституционосъобразност. Няма нарушение на чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Признакът професионализъм не е между изчерпателно изброените в този конституционен текст социални признаци за недопускане на ограничение на правата. Следователно изискването за необходими професионални качества за заемане на определени длъжности не е противоконституционно”*.

Следователно, считам, че не е налице твърдяното от вносителите на искането противоречие на чл. 42 и чл. 50 от ЗСВ с чл. 4 ал. 1, чл. 6 и чл. 132а от Конституцията.

Относно противоречието на чл. 171, ал. 1 от ЗСВ (§ 50 от ЗИДЗСВ) с чл. 131 от Конституцията и принципите на демократичната държава

Разпоредбата на чл. 171, ал. 1 от ЗСВ предвижда решението за назначаване на административен ръководител да се приема от ВСС с явно гласуване, с оглед осигуряване на максимална прозрачност при назначаването на ръководна длъжност в органите на съдебната власт.

Съгласно чл. 131 от Конституцията само предложенията за избор на председател на ВКС, председател на ВАС и главен прокурор, които ВСС прави по чл. 129, ал. 2 от основния закон, се приемат с тайно гласуване. Процедурата за самия избор е уредена в чл. 173 от ЗСВ, при което тя е различна от тази за останалите административни ръководители. Различен е и редът, по който ВСС приема решение за избор на кандидат за тези висши магистратски длъжности. В този случай съгласно чл. 173, ал. 6 от ЗСВ решението се приема от ВСС с мнозинство повече от две трети от членовете му (а не с мнозинство повече от половината от членовете му) и то – с тайно гласуване (а не с явно гласуване, каквото е общото правило за избор на административен ръководител).

Предвид изложеното се налага изводът, че конституционният законодател е предвидил тайно гласуване само за тримата висши магистрати. Всички останали въпроси, свързани с организацията и дейността на органите на съдебната власт, включително изборът на техните административни ръководители, се уреждат със ЗСВ. Ето защо в чл. 171, ал. 1 от ЗСВ е предвидено изборът на административни ръководители, с изключение на тримата висши магистрати, да се извършва с явно гласуване с мнозинство повече от половината от членовете на ВСС, което по никакъв начин не противоречи на принципите на демократичната и правова държава и конституционните норми.

Относно противоречието на чл. 75, чл. 194в и чл. 209а от ЗСВ (§ 21, § 67, § 82 от ЗИДЗСВ) и § 126 и § 130 ПЗР на ЗИДЗСВ с чл. 4, ал. 1; чл. 129 от Конституцията и принципите на демократичната държава

ВСС е върховен управленски орган на съдебната власт и като такъв следва да има правомощие да регламентира отношенията тясно свързани с осъществяването на функциите на тази власт. Основният мотив за възлагане на такива компетенции е да бъдат ясно разделени функциите на съдебната и изпълнителната власт. Предвидената с чл. 75, чл. 194в и чл. 209а от ЗСВ възможност за ВСС да приема наредби, подлежащи на обнародване в Държавен вестник е наложена от изискванията и на международното право. При една независима съдебна система, чийто върховен управителен орган е ВСС, е логично същият да развива регламентацията на съответните правоотношения. Дали органът осъществява своите правомощия чрез издаването на наредби или други актове е въпрос на законодателна преценка. В Конституцията са изброени правомощията на ВСС, но не и начинът, по който се осъществяват. Следователно в съответствие с основния закон е регламентирана възможността на ВСС да издава наредби по въпроси, попадащи в компетентността на този

орган, като целта е да се гарантира независимостта във всички политики и действия, които са пряко свързани с правораздаването.

Не съществуват конституционни пречки ВСС да приема наредби относно организационни въпроси свързани със съдебните заседатели, реда за провеждане на конкурсите за избор на главен инспектор и инспектори в Инспектората към ВСС, и методиката за атестиране на магистратите и административните ръководители. Това е така, защото ВСС е висш административен орган, който осъществява ръководство на структурите на съдебната власт, а предвидените наредби се отнасят именно до правилното функциониране на тази власт.

Неуредените от Конституцията въпроси са предоставени на дискрецията на Народното събрание и ако в основния закон не е въведена изрична забрана, законодателят е свободен в рамките на общите конституционни принципи да урежда съответната материя по законодателен ред. Това с особена сила важи за тъй наречените организационни закони, с които се уреждат организацията и функционирането на държавния апарат, включително в сферата на съдебната власт – чл. 133 от Конституцията (в този смисъл *Решение № 13 от 16.12.2002 г. на КС на РБ по конституционно дело № 17/2002 г.*).

С оглед изложеното, искането за обявяване на противоконституционност на чл. 75, чл. 194в и чл. 209а от ЗСВ и § 126 и § 130 ПЗР на ЗИДЗСВ, се явява неоснователно.

Относно противоречието на § 136 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗИДЗСВ в частта му „с изключение на § 20, т. 2, който влиза в сила от 1 януари 2010 г.“ с чл. 5, ал. 5 от Конституцията и принципите на правовата държава

Съгласно ЗСВ мандатът на съдебните заседатели е 5 години, а съгласно принципа за неизменност на съдебния състав (чл. 258 от НПК) делото се разглежда от един и същ състав на съда от започването до завършването на съдебното заседание, като в противен случай съдебното заседание започва отначало. Предвид изложеното, изтичането на мандата на съдебните заседатели води до прекратяване на участието им по разпределените дела, а това на практика забавя наказателното производство. Предвиденото удължаване на мандата на съдебните заседатели до приключване на делата, в които участват, би способствало за разрешаването на проблема и за реализирането на задължението на Република България да обезпечи своевременното разглеждане на съдебните спорове.

С оглед гореизложеното считам, че искането на 58 народни представители от 41-вото Народно събрание за установяване на противоконституционност и на несъответствие с

общопризнати норми на международното право и международните договори, по които България е страна, на отделни разпоредби от ЗИДЗСВ и на отделни разпоредби от ЗИДНПК е неоснователно и следва да бъде отхвърлено.

СИМЕОН ДЯНКОВ:

